Założenia
do sporządzenia projektu zmiany zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 3 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Morysin.

Zmiana zapisów planu ochrony rezerwatu przyrody Morysin wynika z kilkuletnich obserwacji i analiz hydrologicznych, siedliskowych, florystycznych oraz faunistycznych, a także oceny zapisów obowiązującego planu ochrony rezerwatu przyrody Morysin ustanowionego zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 3 września 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody Morysin (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 8272). Z przywołanych wyżej obserwacji, zleconych przez zarządzającego terenem przedmiotowego rezerwatu – Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie jednoznacznie wynika, że na przestrzeni 12 lat obowiązywania obecnego planu ochrony, w środowisku przyrodniczym rezerwatu oraz w jego bezpośrednim otoczeniu nastąpiły wyraźne zmiany, wskazujące na konieczność dokonania zmian w zapisach przedmiotowego planu. Zmiana zarządzenia powinna dotyczyć zarówno identyfikacji oraz określenia sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków tj. załącznika nr 1 do zarządzenia oraz załącznika nr 2 i nr 3 określających rodzaj zakres i lokalizację działań ochronnych.

Celem ochrony rezerwatu przyrody Morysin jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i historycznych fragmentu doliny Wisły wraz z zachowaną resztką lasów łęgowych z licznymi drzewami pomnikowymi oraz bogatą florą i fauną.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że z dostępnych danych jednoznacznie wynika, znacząca zmiana zlewni Potoku Służewieckiego, do jakiej doszło w ostatnich latach. Odbiornikiem wód prowadzonych przez Potok Służewiecki jest Jezioro Wilanowskie objęte również ochroną w granicach rezerwatu przyrody Morysin. Doszło również do zmiany w zlewni rzeki Wilanówki. Intensywna urbanizacja (nowa zabudowa, drogi, infrastruktura) doprowadziła do ograniczenia naturalnej retencji oraz zwiększenia spływu powierzchniowego. W efekcie podczas opadów nawalnych dochodzi do kumulowania się wezbrań w Jeziorze Wilanowskim, co skutkuje okresowymi zalaniami terenów przyległych, w tym zabytkowego zespołu pałacowo-ogrodowego w Wilanowie wchodzącego w skład otuliny przedmiotowego rezerwatu. Oddziaływanie to może obejmować obszar systemu hydrograficznego Dzielnicy Wilanów nawet w promieniu do ok. 8 km od jeziora. Ma to szczególne znaczenie z uwagi na fakt, że wody tej zlewni w dużej mierze oddziałują na zasilanie zbiorowisk leśnych rezerwatu. Ponadto zachodzi realne zagrożenie przerwania grobli przy istniejącej zastawce na Jeziorze Wilanowskim, a w takiej sytuacji istotnym zagrożeniem jest odpłynięcie wody z tego zbiornika, spowodowanie poważnego zagrożenia powodziowego dla mieszkańców tego obszaru, a także znaczne zagrożenie przyrodnicze dla samego rezerwatu, wynikające z nagłego i niekontrolowanego obniżenia się poziomu wody w tym Jeziorze. Powyższe obserwacje wynikają z opracowania pt. „Koncepcja adaptacji istniejącej budowli piętrzącej na Kanale Sobieskiego do potrzeb ochrony rezerwatu przyrody Morysin" opracowanej przez Specjalistyczną Pracownię Projektową „WAGA-BART" na zlecenie m.st. Warszawy. Dlatego też zasadne wydaje się umożliwienie wybudowania nowej zastawki w sąsiedztwie istniejącego urządzenia piętrzącego, z uwagi na brak racjonalnej możliwości remontu obecnego urządzenia, w tym umożliwienie piętrzenia wody na poziomie znacznie wyższym niż jest to obecnie dopuszczone w obowiązującym planie ochrony, w myśl którego dopuszczalne jest piętrzenie na poziomie 82,40 m n.p.m. przy normalnym przepływie i najwyższego położenia zwierciadła spiętrzonej wody na poziomie 82,44 m n.p.m. Zgodnie z aktualnym pozwoleniem

wodnoprawnym określono minimalny poziom piętrzenia na poziomie 82,80 m n.p.m., normalny poziom piętrzenia na wysokości 83 m n.p.m. (o 60 cm wyżej niż przewiduje to obecnie obowiązujący plan ochrony) oraz maksymalny poziom piętrzenia na poziomie 83,15 m n.p.m. Wybudowanie nowej zastawki umożliwiającej piętrzenie wód na wyższym poziomie, wynika z sytuacji hydrologicznej Jeziora Wilanowskiego, Potoku Służewieckiego i Kanału Sobieskiego, a działanie to powinno pozwolić na uniknięcie zagrożenia przerwania grobli i niekontrolowanego odpływu wód w przedmiotowego zbiornika.

Ponadto zebrane dane siedliskowe i florystyczne wskazują na przesuszenie zbiorowisk łęgowych rezerwatu, wynikające z braku regularnych zalewów i obniżenia się poziomu wód gruntowych ze względu na rosną urbanizację zlewni Potoku Służewieckiego i rzeki Wilanówki. Dopuszczenie możliwości posadowienia nowego urządzenia piętrzącego i określenie wyższych rzędnych piętrzenia zwierciadła wody może umożliwić także odtworzenie części dawnego, historycznego układu wodnego rezerwatu – w tym naturalne odtworzenie dawnych zbiorników wodnych i kanałów, których obecność w rezerwacie przyczyni się do poprawy warunków hydrologicznych. Wykonane staraniami Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie analizy topograficzne, badania geofizyczne i hipsometryczne przedstawiły układ dawnych zbiorników i kanałów Morysina, obecny na tym terenie w czasach założeń parkowo – pałacowych. Połączenie wyników ww. badań i posiadanych materiałów historycznych pozwoliły ustalić lokalizację dawnych zbiorników wodnych, które aktualnie uległy co prawda wypłyceniu, jednak przy spiętrzeniu wody do odpowiedniego poziomu ponad 83 m n.p.m. oraz przeprowadzenia ograniczonych działań zmierzających do usunięcia przetamowań (na podstawie odrębnej decyzji derogacyjnej w trybie art. 15 ust. 4 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody z uwagi na konieczność określenia szczegółowych warunków przeprowadzenia tego typu działań) możliwe będzie ich częściowe odtworzenie co może pozytywnie wpłynąć na warunki siedliskowe rezerwatu.

Zmianie uległa również fauna rezerwatu, w szczególności w wyniku pojawienia się nowego inwazyjnego gatunku obcego, jakim dla przedmiotowego terenu jest szop pracz *Procyon lotor*. Z uwagi na biologię przedmiotowego gatunku, umiejętność dobrego pływania i wspinania się na drzewa, może on wyraźnie negatywnie oddziaływać na populację ptaków wodnych zasiedlających Jezioro Wilanowskie, oraz lęgowych ptaków w rezerwacie i pozostałej drobnej fauny tego obszaru. Aktualnie działania zaradcze zmierzające do eliminacji opisywanego gatunku realizowane są na podstawie indywidualnych decyzji Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w trybie art. 15 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody, jednak w przyszłości konieczne jest bieżące i ciągłe podejmowanie działań z zakresu ochrony czynnej zmierzających do ograniczenia populacji zwierząt IGO w rezerwacie przyrody Morysin, czego nie przewiduje aktualnie obowiązujący plan ochrony. Tym samym niezbędne jest rozszerzenie aktualnego katalogu działań ochrony czynnej dotyczących usuwania gatunków obcych o zwierzęta wymienione na liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i liście inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, (przy czym rekomendować należy odstąpienie od określania gatunków, gdyż co prawda obecnie stwierdzono obecność w rezerwacie szopa pracza, jednak w przyszłości możliwe jest stwierdzenie także innych gatunków należących do IGO, w tym takich podlegających szybkiej eliminacji jak wiewiórka szara czy też nutria.

Kolejnym elementem wymagającym wprowadzenia korekty w zapisach obowiązującego planu ochrony jest lista obiektów zabytkowych wymieniona w działaniu pn. „Ochrona obiektów zabytkowych". Do listy obiektów, w obrębie których zasadnym wydaje się umożliwienie prowadzenia prac restauratorskich i konserwatorskich oraz utrzymywanie pasu pozbawionego drzew i krzewów oraz w obrębie 10 m zieleni niezagrażającej w stosunku do

tzw. Osady Olęderskiej, która została odkryta w ostatnich latach na podstawie indywidualnych decyzji derogacyjnych.

W związku z powyższym, zakres koniecznych do wprowadzenia zmian w planie ochrony będzie analizowany pod kątem istoty ochrony rezerwatowej prowadzonej, |w odniesieniu do ekosystemów leśnych, w formie kształtowania zbiorowisk roślinnych możliwie jak najbardziej zgodnie z potencjałem siedliskowym, w sposób niezakłócony i spontaniczny. Przewiduje się w szczególności umożliwienie wybudowania nowego urządzenia piętrzącego, umożliwiającego piętrzenie wód na stałym poziomie 83 m n.p.m. i maksymalnym poziomie 83,15 m n.p.m. co ograniczyć powinno zagrożenie związane ze zmianą stosunków wodnych w zlewni Potoku Służewieckiego i docelowo, dzięki dopuszczeniu realizacji w oparciu o odrębne zezwolenie działań zmierzających do usunięcia powstałych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci przetamowań, odtworzenie części dawnego układu wodnego Morysina. Ponadto konieczne jest umożliwienie eliminacji gatunków obcych zwierząt występujących w rezerwacie oraz uwzględnienie wśród obiektów zabytkowych nowoodkrytej Osady Olęderskiej.